

PAUL VUGTS

MISDAAD JOURNALIST

EEN KRITISCHE BLIK OP
BOVEN- EN ONDERWERELD

Rotjoch, noem me een tijd en een plek en *get in the ring*

Jongens van de straat zijn doorgaans niet zulke schakers en op de meesten hebben violen evenmin veel aantrekkingskracht. De harde vechtsporten en de stevige rap wel. Dat gegeven is zo oud als de straat zelf.

Dáár geleiden ook jongerenwerkers van oudsher de moeilijke jongens naartoe, als alternatief voor het rondhangen of erger. In de gyms en studio's kweken ze zelfvertrouwen, discipline en ritme – en vergaren ze wat *street cred*.

Lastig; juist deze subculturen trekken óók criminelen. Dat leidt tot een wonderlijke dans. Waar de harde vechtsporten en de urban music welkome uitlaatkleppen zijn en kansen bieden op succes in de bovenwereld, hangen juist daar ook negatieve rolmodellen rond.

Daarop wijzen vergt moed van docenten, wetenschappers en overheden. Voor een misdaadjournalist is het thema dansen op een slap koord. Hoe leg je er de vinger op zonder te worden weggezet als onbegrijpende sporthater of cultuurbarbaar die de taal van de straat wil smoren?

Vooral in deze stoere subculturen gaat bij het minste vermoeden van een aanval de dekking omhoog.

Als je vaststelt dat zware criminelen achter de schermen de grote vechtgala's in de stad beheersen – zoals lang het geval was. Als je schrijft over uitgaansgeweld door een topvechter; over een kampioen die de cel indraait voor cokesmokkel.

Wat heeft die pennenlikker tegen de vechtsport?!

Zo ging het ook deze week nadat we vier pagina's hadden genomen om de zorgen van politie, gemeente en anderen te

beschrijven nu enkele specifiek benoemde zware criminelen die óók rappen, idolen zijn van kinderen en jongeren zonder veel perspectief. Jonge fans die behalve hun muziek, hun pakken geld, blingbling en wapens aanbidden, maar niet overzien dat een al te zeer praktiserende gangster jong sterft of in de gevangenis eindigt.

Hoe ook werd herhaald dat rap absoluút het probleem niet is, en dat er slechts was geweest op die criminele boegbeelden met miljoenen streams... Hoe vaak mijn krant ook welwillend ruim baan geeft aan de urban scene...

Daar was-ie weer: Wat heeft deze pennenlikker tegen rap?! Gemeente en politie 'willen censuur!'

In een gemakkelijk epistel, onder een foto van auteur dezes met balkje, reageerde 101Barz. Anders dan de rappers in kwestie had het populaire jongerenplatform van publieke omroep BNNVARA niet willen reageren op vragen, maar ná publicatie bewandelde leider Rotjoch de veilige weg met een 'brief aan Paul' op sociale media. Kennelijk vereenzelvigt hij de boodschapper met de opgevoerde sprekers: 'Jij stigmatiseert de rapper als crimineel.'

Hoewel de door de politie geponeerde stellingen de mijne niet zijn, zou ik dit belangrijke maatschappelijke en journalistieke debat met liefde constructiever voeren, zoals ik dat op verschillende podia óók met grote vechters heb gedaan.

Noem me een tijd en een plek en *get in the ring*.

1 mei 2020

Het verdriet achter het drillmasker

Als één type straatjongen zijn onverschrokken reputatie koestert als zijn voornaamste bezit, is het de drillrapper. Ook in de rechtszaal zie je dus eerst het stoere loopje, het sportieve postuur en de bijpassende outfit. Tot het masker afvalt en in die stoere homey een beschadigd kind schuilt dat van het leven geen kans kreeg.

Deze dagen staan twee drillrappers terecht voor het doodsteken van Jay-Ronne Grootfaam, eind 2019 voor Bijlmerflat Florijn. Die botste met zijn vrienden van zijn drillrapgroep FOG (Fully Op Gevaar) uit Venserpolder op de verdachte boezemvrienden, drillrappers van KSB (Kikkenstein Bende) uit de K-buurt. Ze sloegen met machetes en een mes op elkaar in. Jay-Ronne stierf, 18 jaar jong. Zijn belagers, 18 en 20, renden in paniek weg.

Waar het me hier nu om gaat, zijn de intens droevige, persoonlijke omstandigheden van de verdachten, die de rechters bespraken met een psycholoog van het Pieter Baan Centrum.

De jongste van de twee ken ik uit de tijd waarin zijn groepje pubers de K-buurt onveilig maakte, met gewelddadige overvallen, inbraken en een balk die van twaalf-hoog naar agenten was gegooid. Over hem leverden de psycholoog en psychiater een rapport van 106 kantjes af.

De psycholoog had de clips op YouTube bekeken waarin de gemaskerde hoofdrolspelers in de drillrapvete elkaar zwaaiend met kapmessen bedreigen en vernederen in de vileinste straattaal. De jongen uit de clips stond in schril contrast met de jongen die zij sprak: timide, verlegen, kwetsbaar en vol schaamte en spijt. (Ik grasduin wat in haar relaas.)

Als een hert dat in de koplampen kijkt, zo zei ze het. Geschrokken en verdrietig doordat Grootfaam dood is, volgens justitie door zijn fatale messteek. Hij had zijn vriend willen redden van Grootfaams kapmes, doodsbang wéér iemand te verliezen.

Te vroeg geboren kon hij nooit geknuffeld worden, omdat hij onder het eczeem zat. Zijn vader werd heel ziek toen hij vier, acht en tien was, zijn moeder overleed op zijn tiende. Hij groeide op in de overlevingsstand, van onverwerkt trauma naar onverwerkt trauma. Zwakbegaafd, borderline, angststoornissen, nachtmerries...

Zijn vriend werkte maar mondjesmaat mee, maar is volgens de psycholoog ook zwakbegaafd en in de greep van stoornissen door een jeugd vol geweld en het jong overlijden van zijn oom, zijn vaderfiguur. Zijn ontwikkeling stakte.

Het duo gedroeg zich in een observatieruimte ‘verrassend kinderlijk’. In niets als drillrappers uit een gevaarlijke bende, maar als ‘angstige kinderen die in een grotmensenwereld zijn beland’.

Zo houden de verhalen achter verdachten me vaker lang bezig. Aan de rechtbank de schone taak enig recht te doen in een zaak rond drie slachtoffers van het leven, die hun verdriet letterlijk maskeerden.

22 januari 2021

Stond ik daar ineens, met het hart in de keel, naast de kist van Cor van Hout

De uitvaart van Satudarah-kopstuk Etou's Belserang deze week paste in een veelbesproken Amsterdamse traditie van onderwereldvarianten op de staatsbegrafenis. Honderden ronkende motoren, een rouwstoet met twintig verlengde limousines en een boel prijzige bolides daar weer achteraan. Rode verkeerslichten en het vuurwerkverbod telden niet.

De commandanten van de enorme politiemacht hadden duidelijk geleerd van de barokke parades waarmee de beruchte criminelen Sam Klepper (2000) en Cor van Hout (2003) ten grave zijn gedragen. De politie toonde dit keer wél macht, maar ook de souplesse om een straatoorlog te voorkomen.

Die begrafenissen van Klepper en Van Hout hebben prominente plekken in mijn mausoleum van onbezonnen journalistieke ondernemingen.

Nadat Sam Klepper met automatisch vuur was omgelegd voor zijn penthouse in Buitenveldert, hadden de Hells Angels hun broeder opgebaard in hun clubhonk achter de toenmalige Bijlmerbajes. Daar begon dus de rouwstoet.

Een collega en ik zagen een ideale kans. Als we doodgemoeidereerd binnenliepen, zouden de Angels ons vast beschouwen als kennissen van Klepper en andersom. Mijn hoofd was in het milieu nog onbekend.

Eenmaal binnen bonkte mijn hart in mijn keel. Wat als we toch als ongenode journalisten werden ontmaskerd?! We stonden in de Gregoriaanse klanken naast het biljart, nu een soort altaar vol foto's van Klepper in betere tijden, in een zwembad op een opblaasbeest.

Eenmaal opgelucht in de auto vielen we gedurende de rijtoer van verbijstering in verbijstering. Motoragenten zetten de A10 af om Klepper snel naar zijn graf te krijgen, in de Spaarnammerbuurt, maar de stoet zwenkte de Jordaan in. Klokgelui uit de Westertoren. Bij wijze van middelvinger naar het gezag knalde vuurwerk voor het hoofdbureau van politie. Motoragenten keken beduusd toe.

Verontwaardiging alom.

Begin 2003 viel Kleppers aartsrivaal Cor van Hout. Zijn uitvaart móést die van Klepper overtreffen. Mijn probleem: de krant verwachtte een passende reportage, maar het spektakel zou pas na de deadline door de stad trekken.

Met een collega beschreef ik de gereedstaande rouwkoets achter acht Friese knollen, de vijftien bolides voor Van Houts naasten... Karig nieuws.

Dan maar naar het gebouwtje waar de Heinekenontvoerder lag opgebaard, voor de broodnodige couleur locale. De afscheidsgroeten op kaarten, dat werk. Weer: hart in keel. Op weg naar buiten drukte ik de verkeerde deur open. Daar stond ik, naast de kist. Oef... Hoe discreet we ons ook terugtrokken, een familielid kwam ons achterna en schold ons verrot. Ik begreep hem, dolblij dat het bij schelden bleef.

Belserangs uitvaart was makkelijker. De afscheidsdienst was vanaf de afgezette Hoogoorddreef te zien op een videoscherm.

Bovendien ligt de tijd ver achter me dat ik me door een chef laat verleiden tot het verbreken van de gepaste distantie.

3 juni 2021

Eeneiige tweelingen nemen in mijn misdaadwereldje een wonderlijke positie in

Eeneiige tweelingen nemen in mijn misdaadwereldje een wonderlijke positie in. Gevangenen die ontsnapten doordat hun onschuldige tweelingbroers in hun plaats in de cel achterbleven – waarna die moesten worden vrijgelaten (in Peru in 2017, in Turkije in 2019, bijvoorbeeld).

Op het oog identieke broers van wie politie, justitie en rechters vanwege hun signalement niet konden vaststellen wie van beiden een misdrijf pleegde, waarna ze dus allebei vrijuit gingen.

Alleen al uit Amsterdamse onderzoeken ken ik vijf criminele eeneiige tweelingparen, waaruit drie verdachten betrokken waren bij (soms mislukte) liquidaties.

Een beruchte Amsterdamse ‘tweelingenzaak’ komt weer op. In de nieuwe liquidatiezaak Efermid figureert een verdachte die de bijnaam Twins draagt. Niet omdat hij zelf een dubbelganger heeft, maar omdat zijn oudste broers een eeneiige tweeling zijn, en hun broers op straat voor het gemak ook Twins heten.

Die oudste broers gingen meermaals vrijuit na misdrijven, omdat we in onze rechtsstaat nu eenmaal ten koste van alles willen voorkomen dat een onschuldige in de cel belandt. Die beruchte Amsterdamse zaak waarop ik doel, draaide om een straatroof in Nieuw-West in 2003, op Zwaantje de Jong van 69 jaar. Zij viel hoogst ongelukkig, en overleed weken nadien. Toentertijd konden deskundigen nog niet ontcijferen van welke tweelingbroer het dna was dat van de dader was achtergebleven.

Inmiddels kunnen de bevlogen klasbakken van het Nederlands Forensisch Instituut dat wél, maar het is een tijdrovende en kostbare toer die maar af en toe wordt uitgehaald. In 2022 voor het eerst. In de strafzaak over een verkrachting in het Drentse Zuidlaren, drie jaar eerder, kon de ene tweelingbroer na uitputtend onderzoek tóch worden uitgesloten als degene die zich aan een vrouw van 76 had vergrepen. Zijn broer werd uiteindelijk veroordeeld, omdat het meer dan één miljard keer waarschijnlijker is dat het aangetroffen DNA van hem was, dan van de tweelingbroer.

Recent zag een rechtbank af van zo'n uitputtend onderzoek in een zaak waarin een tweeling werd verdacht van betrokkenheid bij een poging tot ontvoering in Zoetermeer. Het DNA op een aangetroffen telefoon moest van één van beiden zijn, maar de rechters vonden het niet relevant dat ingewikkelde onderzoek te laten doen, en sprak ze allebei vrij.

Een advocaat met wie ik dit onderwerp deze week besprak, leerde me iets dat ik ook graag met u deel. Wist u dat vingerafdrukken van verder genetisch bijna identieke eeneiige tweelingen juist heel verschillend zijn? Dat komt doordat de details in vingerafdrukken willekeurig ontstaan door hoe foetussen in de baarmoeder in het vruchtwater liggen. In de derde en vierde maand van de zwangerschap veroorzaakt de druk van dat water de exacte vorm van de kussentjes op onze vingertoppen. Dáárom worden vingerafdrukken wereldwijd als uniek bewijsmateriaal geaccepteerd, vaker nog dan DNA.

Weer wat geleerd.

12 september 2024